

Voor u uitgestippeld...

Taalontwikkeling en sociale participatie bij jonge kinderen

Gelezen door Suzanna van Dam en Maarten Remmers

In de jeugdgezondheidszorg werken we veel samen met ketenpartners. Zowel ouders als ketenpartners delen hun zorgen over kinderen met JGZ professionals. In het artikel dat wij lazten wordt de waarde van deze zorgen wetenschappelijk uitgezocht, specifiek voor zorgen over de taalontwikkeling bij kinderen van 3 en 4 jaar. Wat kunnen we hiermee in onze spreekkamer?

◦ **STIP: wat lazten wij?**

Wij lazten het derde hoofdstuk in het proefschrift van Bernice Doove: *'Personalizing Preschool Preventive Child Health Care'* (2021). Dit hoofdstuk heet *'Preschool communication: early identification of concerns about preschool language development and social participation.'* In dit hoofdstuk werd bij kinderen op de leeftijd van 3 en 4 jaar onderzocht wat het verband is tussen zorgen van ouders en voorschool over spraaktaalontwikkeling en de mate van sociale participatie, en of dit verband wordt beïnvloed door sociale competentie.

Om vroegtijdig opsporen van taalproblemen bij alle kinderen door de jeugdgezondheidszorg (JGZ) te verbeteren werd ook gekeken naar de validiteit en de voorspellende waarde van zorgen van ouders en voorschool. De voorschoolse periode is een gevoelige periode, vooral in de algemene ontwikkeling van de communicatie. Taalproblemen zijn vaak de eerste symptomen van vertraging in de ontwikkeling van meerdere basisfuncties, waaronder socialisatie en communicatie. Vooral vroege receptieve taalproblemen zijn een belangrijke risicofactor voor de geestelijke gezondheid van volwassenen.

Hoe gingen de onderzoekers te werk?

346 kinderen werden systematisch onderzocht op de leeftijd van 3 jaar en 4 jaar, met verschillende korte meetinstrumenten. De *Parents' Evaluation of Developmental Status (PEDS)* en de *Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)* werden afgenomen bij zowel ouders als pedagogisch medewerkers. De PEDS is een semi-gestructureerde vragenlijst bestaande uit 10 vragen waarmee zorgen over de taalontwikkeling zijn gemeten. De PEDS kost weinig tijd om af te nemen, en neemt de inzichten mee van ouders en voorschoolse pedagogisch medewerkers (bij bijvoorbeeld peuteropvang en kinderdagverblijf). De PEDS taal items werden gevalideerd door de uitkomsten te vergelijken met uitkomsten van het Van Wiechenonderzoek. De positief en negatief voorspellende waarde van de PEDS taal items werd bij 3 en 4 jaar bepaald.

Visual Analogue Scales (VAS) over algemene en sociale competentie werden door pedagogisch medewerkers ingevuld. Bij de VAS wordt op een schaal van 0 (niet competent) tot 100 (zeer competent) aangegeven wat de pedagogisch medewerker vindt van de algemene competentie en sociale competentie van het kind. Ouders vulden de vragenlijsten in over 341 kinderen,

pedagogisch medewerkers over 301 kinderen. Bij 296 kinderen hebben zowel ouders als pedagogisch medewerkers de vragenlijsten ingevuld.

Op basis van de data die met bovenstaande stappen is opgehaald zijn er verschillende soorten analyses uitgevoerd om 1) de validiteit van de PEDS om problemen met taalontwikkeling te beoordelen; 2) de transversale associatie van taalontwikkelingsproblemen met sociale participatie; 3) de longitudinale associatie van taalontwikkelingsproblemen met sociale participatie, en 4) het mogelijke mediërende effect van sociale competentie op de associatie tussen taalontwikkeling en sociale participatie op de leeftijd van 3 en 4 jaar in kaart te brengen.

Wat vonden de onderzoekers?

Uit het onderzoek blijkt een associatie tussen geuite zorgen over taalontwikkeling en sociale participatie, waarbij sociale competentie een mediërend effect heeft. De PEDS gaf goede resultaten om taalproblemen uit te sluiten. Als met de PEDS geen verhoogd risico op taalproblemen werd gevonden, was dat bij de leeftijd van 3 jaar in 99% van de gevallen waar, en bij 4 jaar in 97%. Receptieve taalproblemen hingen volgens professionals sterker samen met algemene competentie van het kind dan expressieve taalproblemen. Bij Receptieve taalproblemen gaven zowel ouders als professionals gedragsproblemen aan (m.b.v. SDQ score).

Op elk meetmoment werd een significante associatie gevonden tussen sociale competentie en sociale participatie. Er werd ook een direct verband gevonden tussen zorgen over receptieve en expressieve taalontwikkeling en sociale competentie. Nadat in de analyses werd gecorrigeerd voor sociale competentie, was het onafhankelijke verband tussen zorgen over taalontwikkeling en sociale participatie minder sterk. Hieruit concluderen de onderzoekers dat sociale competentie de invloed van taalontwikkeling op sociale participatie mede bepaalt. Vooral op 4-jarige leeftijd was het mediërende effect van sociale competentie sterk.

Wat is van belang voor de interpretatie van de resultaten?

In dit artikel wordt de validiteit van de '*Parents Evaluation of Developmental Status*' (PEDS) om risico's wat betreft taalontwikkeling op te sporen onderzocht. De totaalscore van de SDQ en de impact score zijn gebruikt als indicatoren voor sociale participatie van het kind.

Vergeleken met de algemene Nederlandse populatie waren, in de onderzochte populatie, hoger opgeleiden sterker vertegenwoordigd, terwijl mensen met een niet-Europese achtergrond minder sterk vertegenwoordigd waren. Dit maakt dat het niet zeker is of de uitkomsten representatief zijn voor heel Nederland. Een aantal risicofactoren (familieanamnese voor taalproblemen, gezondheid of ontwikkelingsproblemen) zijn in dit artikel niet meegenomen in de analyse. Over de invloed hiervan kunnen dus geen harde uitspraken worden gedaan.

• STIP: wat kan de JGZ hiermee volgens de Stippel-Brigade?

Dit onderzoek laat zien dat de ervaren zorgen van ouders en voorschoolse pedagogische medewerkers voorspellend zijn voor de sociale participatie van jonge kinderen. De auteurs benoemen enerzijds het belang van goede taalontwikkeling voor de mate van sociale participatie en de daaruit voortvloeiende effecten zoals gedragsproblemen en mentale gezondheid. Het belang van taalontwikkeling voor de samenleving wordt onderstreept door de invloed die het heeft op het aangaan van sociale relaties op latere leeftijd en deelname aan de maatschappij. Anderzijds wordt het onderwerp communicatie als een meer gelaagd concept gepresenteerd, dat zowel spraak- en taalvaardigheden als sociale vaardigheden omvat. Deze gelaagdheid bepaalt ook hoe we kijken naar de ontwikkeling van het kind.

Dit onderzoek toont de relevantie van de zorgen van ouders en pedagogisch medewerkers over taalontwikkeling, omdat het een voorspellende factor is in de ontwikkeling van het kind. Dit is

van grote waarde voor JGZ professionals. Veel JGZ professionals zullen dit herkennen uit hun praktijkervaring, maar dat dit nu ook onderbouwd is helpt om dit structureel mee te nemen. Het inzetten van de PEDS en VAS biedt een methodische manier voor het verzamelen van informatie van ouders en pedagogisch medewerkers. Dit kan leiden tot een zinvolle dialoog, waarin samen met de ouders en pedagogisch medewerkers de vroege signalering van taalproblemen kan worden verbeterd. Zo kan in een vroeg stadium passende ondersteuning geboden worden en kan de preventieve taak van de JGZ beter ingevuld worden. Bij herzieningen van de richtlijn taalontwikkeling zou de plaats van deze hulpmiddelen in de bredere context kunnen worden overwogen.

Het artikel biedt voor JGZ professionals bewustzijn van de gelaagdheid van communicatie en een handvat voor het methodisch verzamelen van informatie over de context waarin het kind zich begeeft. Daarbij is het ook een hulpmiddel in het versterken van de samenwerking met belangrijke betrokkenen bij het opgroeiende kind, zoals ouders en pedagogisch medewerkers. Het is onderdeel van de beweging naar een meer gepersonaliseerde JGZ. Dus niet een JGZ die alleen gericht is op signaleren, maar ook op pro-actief aanbieden van preventie.

◉ **STIP: reactie van de auteur (Bernice Doove)**

De PEDS en VAS kunnen een continue dialoog tussen ouder/verzorger, pedagogisch medewerker en JGZ ondersteunen. De instrumenten kunnen bij alle kinderen op vaste leeftijden en op elk moment tussendoor ingevuld worden. Door het systematisch en methodisch samenvoegen van informatie kan vroegtijdig, beter en efficiënter zichtbaar gemaakt worden wat eenieders perceptie is, wie welke zorgen en lijdensdruk ervaart, welk ontwikkelingsprofiel een kind heeft en welke kinderen, ouders en pedagogisch medewerkers extra ondersteuning op maat nodig hebben. Daarbij spelen bij ieder kind unieke beschermende en risicofactoren een rol met betrekking tot de omgeving en interactie van het kind met die omgeving. Voor verdere onderbouwing van diverse instrumenten voor gepersonaliseerde JGZ verwijs ik graag naar de andere artikelen in mijn proefschrift.

◉ **STIP: ook nog wetenswaardig...**

Het artikel is onderdeel van het '*Monitoring Outcome Measurements of child development (MOM)*' onderzoek. In deze studie is een toolkit voor de JGZ ontwikkeld om informatie te verzamelen vanuit meerdere informatiebronnen, zoals ouders, pedagogisch medewerkers en JGZ professionals en dit op meerdere momenten. Hierbij wordt de expertise van de ouders, de pedagogisch medewerkers en de JGZ professionals gebruikt om tot zorg op maat voor de gezinnen te komen. Meer informatie over gepersonaliseerde JGZ lees je [hier](#).

◉ **STIP: verantwoording**

Titel artikel: Preschool communication: early identification of concerns about preschool language development and social participation

Auteurs artikel: Doove BM, Feron FJM, van Os J en Drukker M

DOI-code: 10.3389/fpubh.2020.546536

Tags: #Taalontwikkeling, #Psychosociaal, #Vanwiechenonderzoek